

**Enskede-Årsta-
Vantör
stadsdelsnämnds
handlingsplan mot
våldsbejakande
extremism
2019**

[stockholm.se](https://www.stockholm.se)

**Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsnämnds handlingsplan mot
våldsbejakande extremism
2019**

Dnr:

Innehåll

Inledning och syfte	4
Ansvar och samverkan	4
Lokal lägesbild.....	6
Förebyggande arbete	7
<i>Förebyggande aktiviteter</i>	<i>8</i>
Förhindrande arbete.....	9
<i>Förhindrande aktiviteter.....</i>	<i>10</i>
Föreningsbidrag och upplåtande av lokaler	12
<i>Aktiviteter föreningsbidrag och upplåtande av lokaler eller öppna rum ...</i>	<i>12</i>
Kompetenshöjande insatser	12
<i>Kompetenshöjande aktiviteter:</i>	<i>13</i>
Uppföljning.....	13

Inledning och syfte

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål. Med våldsbejakande menas handlingar såsom att stödja, uppmana till eller delta i ideologiskt motiverade våldshandlingar för att främja en sak. Våldsbejakande extremistmiljöer kan utgöra ett hot till exempel mot samhällets grundläggande struktur, dess styrelseskick eller de politiska företrädarna på olika nivåer. På så sätt kan våldsbejakande extremistmiljöer utgöra ett hot mot hela demokratin och dessutom ett allvarligt hot mot medborgares möjligheter att utöva sina demokratiska rättigheter. Den demokratiska processen underkänns av extremisterna och de ser det därför som motiverat att ta till odemokratiska metoder i kampen för att uppnå det de uppfattar vara det ideala samhället.¹

För att säkerställa Stockholms stads förmåga att förebygga och försvåra våldsbejakande extremism i staden beslutade kommunfullmäktige i maj 2016 stadsövergripande riktlinjer mot våldsbejakande extremism.² I riktlinjerna framgår att stadsdelsnämnderna och berörda facknämnder ska utarbeta lokala handlingsplaner. Syftet med handlingsplanen är att säkerställa en tydlig ansvarsfördelning och struktur för arbetet med att förebygga och motverka våldsbejakande extremism på lokal nivå. Handlingsplanerna ska innehålla en lokal lägesbild och därtill lämpliga lokala aktiviteter. Handlingsplanerna revideras årligen. I kommunfullmäktiges budget 2019 framgår arbetet mot våldsbejakande extremism ska utvecklas utifrån kunskap och forskning inom området.

Stadens arbete mot våldsbejakande extremism är riktat mot tre extremistmiljöer; den autonoma miljön, vit makt-miljön och den islamistiska extremistiska miljön. En miljö i det här sammanhanget är en samling grupper som delar en ideologisk grund. Att arbetet fokuserar på dessa beror på att Säkerhetspolisen bedömer att dessa grupper är de främsta hoten mot vår demokrati och också mest benägna att använda våld för sin sak.³ Läs mer om stadens arbete på <https://intranat.stockholm.se/Sidor/2017/1/Valdsbejakande-extremism-/>

Ansvar och samverkan

Ansvar

I Stockholms stad verkar och vistas i olika utsträckning personer och grupperingar från alla de våldsbejakande extremistiska miljöer som identifierats i Sverige. Var de finns och hur aktiva dessa olika grupper är skiftar över tid och dessa förändringar kan ske snabbt. Att dessa miljöer ständigt förändras är därför en viktig utgångspunkt att ta hänsyn till för de nämnder i staden som arbetar med dessa frågor. Staden ska aktivt motverka våldsbejakande extremism i de stadsdelar där sådana rörelser har fått fäste. Åtgärder ska vidtas skyndsamt när det finns kunskap om etablerade extremistgrupperingar i ett område, kunskap om individer som rekryterar till extremistgrupper eller där individer uppvisar riskbeteenden om radikaliserings. Det ska finnas tydliga rutiner för att på individnivå kunna hantera avhoppare och drabbade.

¹ *Våldsbejakande extremism i Sverige - nuläge och tendenser* (Ds 2014:4), s. 17 och 20

² Dnr 155-943/2015

³ Säkerhetspolisens årsbok 2017, s30-35

Stadsdelsnämnderna och berörda facknämnder ska utarbeta lokala handlingsplaner med verksamhetsspecifika analyser av nuläget och med riktade insatser i arbetet mot våldsbejakande extremism. Samtliga nämnder ska genom kontroll och uppföljning säkerställa att ekonomiska bidrag eller tillgång till lokaler inte går till någon aktör som inte står bakom den demokratiska rättsstatens principer, de mänskliga rättigheterna och jämställdhet mellan kvinnor och män, eller som uppmuntrar eller möjliggör våldsbejakande extremism.

Stadens verksamheter har ett uppdrag att arbeta mot våldsbejakande extremism och berörda nämnder ansvarar för att aktiviteter som är lämpliga i förhållande till lägesbilden genomförs. Behovet av aktiviteter och aktiviteternas innehåll kan variera mellan olika delar av staden beroende på hur lägesbilden ser ut och vilka extremistiska grupper som finns lokalt. Berörda nämnder ansvarar vidare för att anställda inom de egna verksamhetsområdena har kunskap om området och känner till innehållet i nämndens handlingsplan. Nämnderna ska ha en lokal samordnare för detta arbete. Den lokala samordnaren ansvarar för att:

- Delta i stadens nätverk för samordnare mot våldsbejakande extremism och ha en nära samverkan med stadens centrala samordnare
- Löpande samverka med polisen och andra berörda aktörer lokalt för att ha en aktuell lägesbild.
- Vara kontaktpunkt från förvaltningen gentemot Polismyndigheten och andra berörda aktörer i frågor som rör våldsbejakande extremism.
- Säkerställa informationsdelning till berörda aktörer inom förvaltningens verksamheter.
- Stödja förvaltningens verksamheter som berörs av frågan i sitt arbete.
- Säkerställa, tillsammans med kommunikatör, att förvaltningen har en tydlig och saklig information och kommunikation med invånarna.
- Att bevaka och följa frågan lokalt, regionalt och nationellt.

Samverkan

Stadens verksamheter ska ha en nära samverkan med Polismyndigheten. Det lokala brottsförebyggande arbetet regleras i samverkansöverenskommelse mellan stadsdelen och berört lokalpolisområde. I frågor avseende våldsbejakande extremism ska lägesbild och handlingsplanens aktiviteter tas fram i samråd mellan nämnd och relevant polisfunktion.

Samverkan avseende våldsbejakande extremism ska infogas i den befintliga samverkan och de samverkansorgan som finns idag med polis, skola, socialtjänst, förskola och civilsamhället med flera. Det är den som är ansvarig för samverkansforumet som är ansvarig för att våldsbejakande extremism tas upp med regelbundenhet vid möten.

Samverkan kring individer i risk att radikaliserar

I stadens verksamheter möter medarbetare individer i riskzon för destruktiva livsmiljöer och utanförskap, exempelvis kriminalitet och radikalisering. Det finns ett behov av att utveckla arbetssätt och metoder för att fånga upp och motverka att individer radikaliserar. Särskilt viktig i detta arbete är samverkan mellan skola, socialtjänst och polis och forum för sådan samverkan ska säkerställas.

Individer ska tillfrågas om samtycke till att dela relevant information med berörda aktörer rutinmässigt av stadens verksamheter så att samverkan kan ske på individnivå med polisen i så stor omfattning som möjligt. Detta är avgörande för att kunna förebygga och förhindra radikaliserings och våldsbejakande extremism.

Rutin vid oro/händelse rörande våldsbejakande extremism

För att tydliggöra rutiner för gemensam hantering kring radikaliserade individer har en rutin tagits fram. Där beskrivs hur medarbetare i staden ska agera när de känner oro för en individ eller det har inträffat något som kan vara kopplat till våldsbejakande extremism.

Blankett för oidentifierad information

En blankett för oidentifierad information har tagits fram för att användas vid oro/händelser rörande VBE. Den finns på intranätet och ska fyllas i och skickas till förvaltningens samordnare. Blanketten är en del i arbetet med att kartlägga förekomsten av VBE lokalt.

Lokal lägesbild

Den lokala lägesbilden omfattar information sedan den förra lägesbilden från april 2018 till mars 2019. Inom stadsdelsområdet Enskede-Årsta-Vantörs olika stadsdelar är det vanligast att komma i kontakt med klotter och annan skadegörelse, huvudsakligen med koppling till vit makt, men även autonoma förekommer. Några personer som personal kommit i kontakt med inom olika verksamheter har uttryckt extremistiska åsikter, både vit makt och islamistiska.

Hot har riktats både mot personal och mot medborgare, vilka har polisanmälts. Flygblad med starkt anti-västerländskt budskap har lämnats i en verksamhet. Vidare har försök att hyra en föreningslokal för att hylla antidemokratiska förebilder förekommit.

Från polisen har förvaltningen fått information om att ett fåtal personer med koppling till de tre olika extremistiska miljöerna fortsatt finns inom Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsområde. Dock finns ingen information om att dessa personer begår brott inom stadsdelsområdet, utan brottsaktiviteten kan ske på andra ställen. Polisanmälningar avseende brotten hets mot folkgrupp och ofredande förekommer, företrädesvis med kopplingar till vitmaktuttryck.

Kartläggning

Underlag för den lokala lägesbilden har inhämtats från ett flertal aktörer som är verksamma inom Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsområde, såsom förskola, fritid, fält, skola, socialtjänst, äldreomsorg, bibliotek, Jobbtorg, polis, fastighetsägare, föreningar och trossamfund.

Underlaget kommer från enkäter, statistik och information från olika verksamhetssystem.

Analys

Den samlade bedömningen är att antalet inrapporterade händelser med koppling till våldsbejakande extremism är relativt få, men att en ökad kunskap har lett till att mer har uppmärksamats under det senaste året jämfört lägesbilden i april 2018. Undantagsvis rör det sig om utövande av våldsbejakande extremism i form av våld- eller hot. Den mesta informationen rör sig om olika former av uttryck för våldsbejakande extremistiska åsikter. Alla tre våldsbejakande extremistiska miljöerna förekommer inom Enskede-Årsta-Vantör.

Kartläggningen visar också fortsatt behov av kompetenshöjande insatser för personal inom stadsdelsförvaltningens verksamheter för att kunna upptäcka tecken på radikaliserings och våldsbejakande extremism.

Förebyggande arbete

Förebyggande arbete handlar bland annat om att öka medvetenheten i demokratifrågor, samt att bedriva ett förebyggande arbete mot utanförskap, våld och annan kriminalitet. Hur normer kring kriminalitet och en våldsbejakande mansroll skapas och kan förändras är viktigt i detta. Insatserna handlar inte specifikt om radikaliserings och extremism, utan är generellt förebyggande och arbete bedrivs redan i staden – i förskolor och skolor, på mötesplatser för unga, inom socialtjänsten, genom det arbete ideella organisationer utför.

Frågan om vad det är som gör att våldsbejakande extremistiska grupper växer fram i ett samhälle är mycket komplex. Generellt rör det sig alltid om samverkande faktorer. Inget enskilt förhållande kan tillskrivas skulden för att extremistmiljöer växer fram. En grundförutsättning för att enskilda personer inte ska dras till våldsbejakande extremistmiljöer är att barn och unga får en bra uppväxt, ges goda förutsättningar till bra resultat i skolan, en rik och meningsfull fritid och arbete eller sysselsättning. Förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism ska vila på att det finns god tillit, jämlikhet och delaktighet.

Tidig upptäckt

Inom ramen för arbetet mot våldsbejakande extremism är det viktigt att upptäcka extremistiska miljöer och personer i riskzon att radikaliseras i ett tidigt skede. Medarbetare som jobbar med frågan behöver känna till den lokala lägesbilden. Kunskap om olika grupper, symboler och andra kännetecken, till exempel kläder, är också betydelsefull liksom kunskap om vart medarbetare och medborgare ska vända sig när det finns misstanke att en person håller på att radikaliseras eller på annat sätt stödjer, rekryterar eller förespråkar våldsbejakande extremism.

Stadens arbete ska fokusera på att motverka utanförskap och förebygga att enskilda individer attraheras av våldsbejakande miljöer. Arbetet mot våldsbejakande extremism ska inkluderas i det befintliga främjande och förebyggande arbetet och kombineras med demokratistärkande insatser och aktiviteter för att skapa ett motståndskraftigt samhälle. Insatserna är beroende på vilken typ av extremism det handlar om och ska ske utifrån individuella förutsättningar.

Förebyggande aktiviteter:

Aktivitet	Ansvarig	Tidplan	Uppföljning
Generellt och riktat föräldrastöd genom metoderna ABC, KOMET och Föräldraskap i Sverige erbjuds alla föräldrar inom Enskede-Årsta-Vantör	Föräldrastödssa mordnare	2019	Följs upp i ordinarie verksamhetsup pföljning i VB.
Utökat hembesöksprogram för förstagångsföräldrar i Rågsved i samarbete mellan BVC och föräldrarådgivare på Familjens hus	Avdelningschef Kultur, fritid och demokrati	2019	Följs upp i ordinarie verksamhetsup pföljning i VB.
Våldsförebyggande arbete i förskolorna i Rågsved och Hagsätra	Avdelningschef Förskola	2019	Följs upp i ordinarie verksamhetsup pföljning i VB.
Våldsförebyggande arbete enligt MVP- metoden (Mentors in Violence Prevention) i Hagsätra och Rågsved	Utbildningsförv altningen och Avdelningschef Kultur, fritid och demokrati	2019	Följs upp i ordinarie verksamhetsup pföljning i VB.
Utveckla den förvaltningsövergripande gruppen för att förebygga våldsbejakande extremism inklusive att fortsätta implementera den lokala handlingsplanen	Preventionssam ordnare	2019	Följs upp i ordinarie verksamhetsup pföljning i VB.
Fenomenet våldsbejakande extremism diskuteras på varje möte i lokala brottsförebyggande rådet.	Stadsdelsdirektö r och preventionssam ordnare	2019	Protokoll skrivs vid varje möte
Fenomenet våldsbejakande extremism och rutiner kring detta diskuteras på varje samverkansmöte mellan skola, socialtjänst, polis, fritid, fält, förskola, i de fyra lokala	Preventionssam ordnare och sammankallande för	2019	Protokoll skrivs vid varje möte

samverkansforum för barn 0-20 år som finns inom stadsdelsområdet.	samverkansforumen från utbildningsförvaltningen		
Delta i det stadsövergripande nätverket avseende våldsbejakande extremism som leds av stadsledningskontoret	Preventionssamordnare och säkerhetssamordnare	2019	

Förhindrande arbete

Det förhindrande arbetet är de insatser och åtgärder som riktas mot personer som håller på att hamna i, eller befinner sig i våldsbejakande extremistmiljöer. Stadens verksamheter har till uppgift att, inom ramen för sina respektive uppdrag, förebygga att individer dras in i våldsbejakande extremism och stödja dem som är involverade att lämna dessa miljöer. Det är behoven som följer av de våldsamma handlingarna eller risken för sådana handlingar, inte åsikterna, som ska leda till eventuella insatser och åtgärder. Insatserna är beroende på vilken typ av extremism det handlar om och ska ske utifrån individuella förutsättningar.

Allmänt om socialtjänstens arbete

Socialtjänsten har enligt lagstiftning det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp de behöver. Det finns dock inga lagar som stödjer kommuner i att sätta in tvångsåtgärder mot personer som exempelvis återvänt från krig eller rör sig i miljöer med våldsbejakande extremism.

Om en person vill ha stöd kan socialtjänsten erbjuda insatser. Alla ärenden utgår ifrån individens behov, vilket säkerställer att rätt stöd ges utifrån varje enskild individs förutsättningar. Om individen samtycker till att information delas mellan myndigheter och aktörer kan stödet erbjudas inom ramen för till exempel sociala insatsgrupper.

Avhopparverksamhet

I Stockholms stad ska socialtjänsten ha förmåga och förutsättning att underlätta för dem som vill lämna en våldsbejakande miljö och åtgärder ska kunna vidtas. Insatser som utgör stöd till individer som är motiverade att lämna extremistiska miljöer bedöms utifrån motsvarande kriterier som idag används för att ge stöd till individer som vill lämna grov brottslig verksamhet.

Avhopparverksamhet kan erbjudas inom ramen för den stadsövergripande avhopparverksamheten eller i sociala insatsgrupper, SIG. Vid socialförvaltningen finns den stadsövergripande avhopparverksamheten. Verksamhet är tillgänglig för de individer som har ett särskilt skyddsbehov, vilket bedöms av Polismyndighetens personsäkerhetsverksamhet. SIG riktar sig till kvinnor och män, som behöver stöd för att lämna en kriminell livsstil. Inom ramen för detta arbete finns även möjlighet att ta emot personer som vill lämna extremistmiljöer. En förutsättning för att ge stöd till personer som fyllt 18 år är att de har en egen vilja

till förändring. För att ingå i en social insatsgrupp måste individen lämna sitt samtycke till att relevant information kan delas mellan berörda myndigheter. Det finns inga särskilda insatser kopplade till avhopparverksamheten utan består av socialtjänstens ordinarie verksamhet såsom behovsprövade insatser i såväl öppna former som i form av placering utanför hemmet, både enligt socialtjänstlagen och, för individer som inte fyllt 20 år, lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) och erbjuda råd och stöd. Alla insatser som beviljas ges utifrån från de individuella behov och förutsättningar som råder i det enskilda fallet.

Stöd till anhöriga

Personer som drabbas av våldsbejakande extremism ska få stöd och trygghet. I akuta situationer kan stöd ges enligt samma principer som för andra brottsoffer. I denna grupp inkluderas anhöriga. Insatserna anpassas utifrån att olika former av våldsbejakande extremism tar sig olika uttryck. Socialtjänstens ordinarie verksamheter har ett ansvar för att kunna stödja anhöriga inom ramen för socialtjänstens uppdrag att tillhandahålla service, råd och stöd.

Stadsövergripande vbe-team

Socialförvaltningen har inrättat ett team som har ett stadsövergripande uppdrag och handlar om att i samverkan med polis erbjuda stöd till identifierade återvändare från krigsdrabbade områden såsom Syrien och Irak. Teamets målgrupp är vuxna individer utan barn och målsättningen är att vid ett möte tillsammans med polis erbjuda hjälp och stöd. Kontakten tas efter en polisiär bedömning kring lämplighet och mötet sker tillsammans med polis och representant från den stadsdelsförvaltning individen tillhör. Om individen vill så kommer stadsdelen tillsammans med den enskilde överens om hur ett stöd skulle kunna byggas upp. När det gäller personer ur nämnda målgrupp som har minderåriga barn och där det finns en oro kring barnen gör polisen en orosanmälan till ansvarig stadsdel. I dessa ärenden kan teamet bistå stadsdelarna med konsultativt stöd. Utöver den kontaktskapande verksamheten och konsultativa stödet kommer teamet att bidra till att utveckla arbetssätt och metoder i samverkan med SLK och andra myndigheter.

Förhindrande aktiviteter:

Aktivitet	Ansvarig	Tidplan	Uppföljning
SIG, Social insatsgrupp, för vuxna utgör förvaltningens resurs för att ta emot vuxna personer som vill lämna extremistmiljöer.	Avdelningschef Individ och familjeomsorg Vuxen	2019	Följs upp i ordinarie verksamhetsuppföljning i T1, T2 och VB.
Implementera den stadsövergripande vägledningen för ärenden gällande barn och unga som återvänder från krigsdrabbade områden, med eller utan vårdnadshavare, eller som fortfarande befinner sig i krigsdrabbade områden.	Avdelningschef Individ och familjeomsorg BoU	Påbörjas 1 maj 2019	Följs upp i ordinarie verksamhetsuppföljning i VB
Förvaltningens ordinarie anhörigstöd utgör förvaltningens resurs för anhörigstöd avseende våldsbejakande extremism och	Avdelningschef er Äldreomsorg, Kultur, fritid	2019	Följs upp i ordinarie verksamhetsup

det ska säkerställas att personal som arbetar med att ge stöd till anhöriga har relevant utbildning för uppdraget och att samverkan mellan dessa funktioner sker inom förvaltningen.	och demokrati och Individ och familjeomsorg vuxen		pföljning i VB.
Om det stadsövergripande vbe-teamet får information som berör stadsdelsområdet har stadsdelen i uppdrag att samverka med dem i arbetet.	Avdelningschef er Individ- och familjeomsorg BoU och Vuxen	2019	Följs upp i ordinarie verksamhetsup pföljning i VB.

Föreningsbidrag och upplåtande av lokaler

Riktlinjerna för Stockholms stads arbete mot våldsbejakande extremism anger tydligt att stöd i form av ekonomiska bidrag från staden inte ska ges till någon aktör som inte står bakom den demokratiska rättsstatens principer, de mänskliga rättigheterna och jämställdhet mellan kvinnor och män. Föreningar som uppmuntrar till, eller stödjer, våldsbejakande extremism ska fräntas all typ av stöd i den mån de har sådant.

Aktiviteter föreningsbidrag och upplåtande av lokaler eller öppna rum

Aktivitet	Ansvarig	Tidplan	Uppföljning
Vid utlåning/ uthyrning av lokaler säkerställa att föreningens verksamhet vilar på demokratisk grund och att även arrangemanget i lokalen gör det.	Enhetschef för den verksamhet som hyr/lånar ut lokal	2019	Följs upp i ordinarie verksamhetsuppföljning
Föreningar som får bidrag ska följa förvaltningens riktlinjer för föreningsbidrag.	Avdelningschef ULS och KFD och stadsdelsnämnd	2019	Bedöms vid bidragsgivningen samt vid uppföljning av bidrag.
Implementera de nya stadsövergripande rutinerna för såväl föreningsbidrag som uthyrning av lokaler som de är beslutade av stadsledningskontoret	Avdelningschef KFD	Påbörjas 1 september 2019	Följs upp i ordinarie verksamhetsuppföljning i samband med VB

Kompetenshöjande insatser

Behovet av kunskapshöjande åtgärder är fortsatt stort. En webbaserad grundutbildning avseende våldsbejakande extremism har tagits fram och finns i alla anställdas utbildningsportal. Förvaltningarna säkerställer att relevant personal genomgår grundutbildningen samt deltar i andra stadsövergripande utbildningar som anordnas.

Som ytterligare stöd för stadens medarbetare finns stadens kunskapsunderlag om arbetet mot våldsbejakande extremism samlat på en intranätssida

<https://intranat.stockholm.se/Sidor/2017/1/Valdsbejakande-extremism-/>

På sidan finns en vägledning för arbetet mot våldsbejakande extremism, kontaktuppgifter till samtliga samordnare inom arbetet mot våldsbejakande extremism, handlingsplaner, symbolsammanställning, rapporter, boktips, poddar filmade föreläsningar m.m.

Kompetenshöjande aktiviteter:

Aktivitet	Ansvarig	Tidplan	Uppföljning
All personal genomför stadens webbutbildning om våldsbejakande extremism	Förvaltningsledningen	2019	Följs upp genom utbildningsportalerna och i VB.
Delta i stadsövergripande utbildningar för relevant personal inom stadsdelsförvaltningen i kompetenshöjande syfte.	Avdelningschefer på berörda avdelningar	2019	Följs upp i ordinarie verksamhetsuppföljning i VB.

Uppföljning

Enligt stadens riktlinjer ska handlingsplanen behandlas av ansvarig nämnd och godkännas av kommunstyrelsen. Handlingsplanen ska följas upp årligen inom ramen för ordinarie styrning under inriktningsmålet En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla.

Handlingsplanen revideras årligen utifrån aktuell lägesbild. Lägesbilden tas fram tillsammans med andra berörda nämnder samt i samarbete med polisen. Nästa revidering sker i samband med tertiärrapport 1 2020.